

EL JARDÍ DE LA CASA-ESTUDI BENLLIURE

ANÀLISI I CARACTERITZACIÓ DES DE L'ARQUITECTURA DEL PAISATGE

ÍNDEX

AGRAÏMENTS	5
RESUM/RESUMEN/SUMMARY	7
INTRODUCCIÓ	19
1. JUSTIFICACIÓ I INTERÈS DE LA INVESTIGACIÓ	21
1.1. Marc conceptual. Caracterització dels jardins històrics a la Carta de Florència de 1981	21
1.2. Tema de investigació: el jardí de la Casa-Estudi Benlliure a València	22
2. HIPÒTESIS I OBJECTIUS DEL TREBALL	23
2.1. Objectius generals	23
2.2. Objectius específics	24
3. METODOLOGIA, MATERIALS I FONTS	25
3.1. Orientació de la investigació des de la perspectiva de l'arquitectura del paisatge	25
3.2. Metodologia. Investigació i disseny	27
3.3. Materials i fonts documentals	28
3.4. El dibuix com a eina de recerca	29
4. ESTRUCTURA DEL TREBALL D'INVESTIGACIÓ	30
I EL JARDÍ DE LA CASA-ESTUDI BENLLIURE A VALÈNCIA. CONTEXT HISTÒRIC I URBÀ	33
1. CONTEXT HISTÒRIC I SOCIAL	35
1.1. València en el canvi de segle	35
1.2. La família Benlliure. Ressenya biogràfica i artística	39
<i>1855-1879. Infància i joventut de José Benlliure: entre el Cabanyal i el Barri del Carme</i>	41
<i>1879-1901. Roma: Èxit professional i plenitud familiar</i>	42
<i>1901-1912: El desig de tornar i la direcció de l'Acadèmia. Entre Roma i València</i>	48
<i>1913-1916 Reunificació familiar. La concepció del jardí</i>	52
<i>1916-1937 El jardí com a refugi</i>	54
<i>1937-1968 El jardí familiar després de José Benlliure. El jardí abandonat</i>	57
<i>Els altres germans Benlliure: Mariano, Blas i Juan Antonio</i>	59
2. CONTEXT URBÀ: ENTORN DE LA CASA-ESTUDI BENLLIURE	60
<i>Evolució dels elements del paisatge urbà</i>	71
<i>El passeig davant de la Casa-Estudi Benlliure: "Las Alameditas de Serranos"</i>	73
<i>La Casa-Museu Benlliure en el Plans Especials de Protecció</i>	76

II	ELS EDIFICIS DEL CARRER BLANQUERIES 23: DE CASA-ESTUDI A CASA-MUSEU	79
	1. ADQUISICIÓ I REFORMA DE LA CASA, CONSTRUCCIÓ DE L'ESTUDI I CREACIÓ DEL JARDÍ (1896-1937)	81
	1.1. La casa original (1880-1883)	81
	1.2. Evolució en el temps de les edificacions	86
	1.3. L'estudi original (1902).	89
	1.4. L'ampliació de la casa i l'estudi (1916-1918)	91
	<i>Ampliació de l'estudi (1916-1918)</i>	91
	<i>Els dibuixos trobats</i>	96
	<i>Dissenys previs per a l'ampliació de l'estudi</i>	96
	<i>La nova escala de l'estudi</i>	101
	<i>L'ampliació de la casa (1916-18)</i>	107
	<i>Els dissenys previs per a la reforma i ampliació de la casa</i>	113
	2. DE CASA-ESTUDI A CASA-MUSEU. LA TRANSFORMACIÓ DE LA RESIDÈNCIA PRIVADA EN EQUIPAMENT PÚBLIC (1957-1985)	115
	2.1. Els inicis del procés: donació i primeres actuacions (1957-1964)	115
	2.2. El Pla de restauració i condicionament per a museu de la Casa dels Benlliure d'Emilio Rieta: primeres intervencions (1977-1982)	117
	<i>La nova façana al jardí</i>	119
	2.3. Els edificis de la Casa-Museu Benlliure a dia d'avui	124
	<i>Les façanes de la Casa-Museu</i>	125
	<i>Planta baixa</i>	127
	<i>Planta entresol i planta principal</i>	130
	<i>Planta segona</i>	131
	<i>L'estudi</i>	132
	2.4. La Casa-Museu Benlliure com a bé patrimonial.	135

III EL JARDÍ DEL CARRER BLANQUERIES 23: DEL JARDÍ FAMILIAR DELS BENLLIURE	
AL JARDÍ DE LA CASA-MUSEU	139
1. EL JARDÍ ACTUAL: ELEMENTS Y COMPOSICIÓ	141
1.1. Descripció general de l'estat actual del jardí	141
1.2. Elements del jardí	148
<i>Material vegetal</i>	151
<i>Murs</i>	170
<i>Paviments i encintats</i>	175
<i>Elements arquitectònics</i>	183
<i>Escultures</i>	208
<i>Fonts i piles</i>	209
<i>Instal·lacions</i>	213
1.3. Anàlisi compositiva i espacial del jardí	219
<i>Àmbits espacials al jardí</i>	219
<i>Seqüències espacials</i>	219
<i>Àmbit espacial 1: el pati entre la casa i el jardí</i>	221
<i>Àmbit espacial 2: El jardí</i>	223
<i>Àmbit espacial 3: L'entorn del estudi</i>	230
2. EL JARDÍ HISTÒRIC: REVISIÓ I AVALUACIÓ DE LA INFORMACIÓ DISPONIBLE	233
2.1. Fonts cartogràfiques	233
2.2. Actuacions de reforma i condicionament del jardí	237
<i>Arxiu de l'arquitecte Emilio Rieta</i>	240
2.3. Fonts pictòriques	243
2.4. Fonts fotogràfiques	263
<i>Configuració formal i material del jardí a les fotografies històriques</i>	265
<i>El jardí com escenari de la vida familiar i social dels Benlliure</i>	285
2.5. Documentació escrita: descripcions del jardí històric a cartes, llibres i hemeroteca.	295
<i>El jardí-hort inicial</i>	295
<i>El jardí de les dones</i>	298
<i>El procés de transformació del jardí</i>	300
<i>El jardí acabat</i>	302
<i>El jardí després dels Benlliure</i>	307

2.6. Els dibuixos de Peppino Benlliure. El jardí dissenyat	309
<i>El pati o atri entre la casa i el jardí</i>	311
<i>L'eix principal i la glorieta</i>	314
3. EL JARDÍ HISTÒRIC I EL JARDÍ ACTUAL DE LA CASA-MUSEU. ANÀLISI COMPARATIVA	317
3.1. Evolució històrica del jardí	317
<i>El jardí heretat: Un jardí hort. 1883-1901</i>	319
<i>El jardí de transició. 1902-1916</i>	321
<i>El jardí projectat. 1917-1966</i>	323
<i>El jardí de la Casa-Museu 1968-2024</i>	325
3.2. Anàlisi comparativa: aspectes morfològics i constructius	329
<i>Elements estructurals des d'un punt de vista morfològic</i>	329
<i>Material vegetal</i>	333
<i>Aigua: Sistema de reg i fonts</i>	347
<i>Paviments</i>	351
<i>Elements arquitectònics</i>	354
<i>Elements arqueològics</i>	357
<i>Escultures</i>	359
<i>Elements ceràmics</i>	361
<i>Enllumenat</i>	363
3.3. Anàlisi comparativa: aspectes funcionals, d'ús i de gestió	365
<i>El jardí tancat com a oasi urbà</i>	365
<i>El jardí com a element de la infraestructura verda i refugi climàtic urbà</i>	367
<i>La dimensió social: del jardí privat al jardí d'us públic</i>	369
<i>La gestió del jardí, ahir i avui</i>	371
<i>El jardí com a patrimoni històric</i>	375

IV ELEMENTS I CONFIGURACIÓ DEL JARDÍ PRIVAT AL VOLTANT DE 1900: REFERENTS I CONFLUÈNCIES	377
1. INTRODUCCIÓ	379
2. EL JARDÍ NATURALISTA CAP AL 1900: EL JARDÍ DE FLORS I EL JARDÍ SILVESTRE	383
2.1. La vora desbordada.	383
2.2. William Robinson: camins i plantes al jardí silvestre	387
<i>Els camins del jardí silvestre</i>	379
2.3. Gertrude Jekyll: el color al jardí de flors	393
2.4. La Grande Allée de Giverny: a la recerca d'un jardí impressionista	403
<i>Monet, Robinson i Jekyll: Giverny com a jardí de flors i jardí silvestre</i>	405
<i>Els camins secundaris: de Vétheuil a Giverny</i>	412
<i>La Grande Allée del Clos Normand: Un jardí impressionista?</i>	413
2.5. El jardí de flors i el jardí silvestre a la pintura al voltant de 1900	416
<i>El jardí de flors i el jardí silvestre a l'obra d'Alfred Parsons.</i>	419
<i>Els jardins pintats de Beatrice E. Parsons, George S. Elgood i Ernest A. Rowe</i>	421
<i>Childe Hassam. Dones i flors al jardí</i>	425
3. EL JARDÍ FORMAL I EL JARDÍ ROMÀNTIC COM A REFERENTS	427
3.1. Ruïnes al jardí: el jardí romàntic i la poètica de la decadència	429
<i>El component escenogràfic</i>	431
<i>Memento mori. El component contemplatiu i malenconiós</i>	431
3.2. Giardini Segreti: el jardí formal italià com a referent	435
<i>Els Giardini Segretti de Villa Borghese a Roma</i>	435
<i>Villa Médici a Fiésole</i>	439
<i>El jardí Benlliure com a jardí formal italià</i>	441
3.3. Trivium i parterres: el jardí formal francès com a referent	443

4. EL JARDÍ REGIONALISTA A ESPANYA AL VOLTANT DE 1900: ART, ARQUITECTURA I PAISATGE	447
4.1. Regionalisme i jardí al segle XIX a Espanya	447
4.2. Els jardins sota el clima del taronger: J.C.N. Forestier	451
<i>La funció del jardí particular a l'habitatge cap al 1900. Del jardí senyorial al petit jardí privat</i>	454
<i>Caracterització del jardí mediterrani segons Forestier</i>	458
4.3. Els Jardins d'Espanya de Santiago Rusiñol	463
<i>De la vora perfilada a la vora desdibuixada</i>	463
<i>El jardí formal abandonat com a jardí romàntic</i>	467
4.4. El jardí de la Casa-Estudi Sorolla, Madrid (1909-1917)	469
<i>Projectes successius i configuració final</i>	469
<i>El primer jardí</i>	473
<i>El tercer jardí</i>	477
<i>El segon jardí</i>	479
<i>Referents de jardins andalusos en el disseny del jardí Sorolla</i>	483
<i>L'ordre superposat</i>	490
<i>Els jardins de Sorolla i Benlliure. Anàlisi comparativa</i>	493
4.5. A la recerca del jardí valencià	505
<i>El jardí valencià segons Carrascosa Criado (1933)</i>	507
<i>El jardí valencià segons Almela y Vives (1945)</i>	511
<i>El jardí mudèjar com a jardí valencià, segons Ballester-Olmos (2003)</i>	512
<i>Jardí valencià i jardí mediterrani</i>	514
4.6. El jardí particular a València al voltant de 1900	517
<i>Hort de Romero / jardí de Monforte</i>	519
<i>El jardí del palau de Forcalló</i>	525
<i>Els jardins particulars de la Platja de la Malvarrosa</i>	526
<i>El jardí de Guiteras a Xàtiva</i>	529
<i>El Jardí Sigüenza a Burjassot</i>	533
<i>Un jardí a Rocafort?</i>	535
<i>El jardí valencià a la pintura al voltant de 1900</i>	536
<i>Pintura de flors, jardins comercials i floristes</i>	541

V	RECAPITULACIÓ I CONCLUSIONS	545
1.	RECAPITULACIÓ	547
	<i>Estudi del context històric i urbà del jardí</i>	547
	<i>Estudi del context arquitectònic del jardí: els edificis</i>	548
	<i>Estudi del jardí històric i del jardí actual. Anàlisi comparativa</i>	549
	<i>Estudi de referents i contextualització del jardí</i>	550
2.	CONCLUSIONS	551
2.1.	Evolució històrica. Configuració formal i funcional del jardí de la Casa-Estudi Benlliure	551
	<i>Evolució històrica del jardí</i>	551
	<i>Configuració formal del jardí. Estructura, composició i materialització</i>	552
2.2.	Caracterització del jardí de la Casa-Estudi Benlliure des de l'arquitectura del paisatge	554
	<i>Caracterització estilística. Superposició de les sensibilitats paisatgístiques del jardí formal i del jardí naturalista</i>	554
	<i>L'ordre superposat i el jardí com a palimpsest</i>	559
	BIBLIOGRAFIA I FONTS DOCUMENTALS	563